

ПРАВОВІ ЗАСАДИ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ СУЧАСНОЇ ГАЛУЗІ ОСВІТИ

А.Ю. Цина

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

Ефективне управління безпекою праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців галузі освіти за колективну і власну безпеку досягається за допомогою загальних і галузевих правових норм, які складають комплексний правовий інститут охорони праці в галузі освіти, але на сьогодні не існує ґрунтовних досліджень у цій сфері.

Правовий інститут безпеки праці в галузі освіти має комплексний характер. Для нього є характерним поєднання загальних норм трудового законодавства щодо встановлення мінімальних гарантій у сфері охорони праці для всіх працюючих та спеціальних правових норм законодавства в галузі освіти, які дозволяють враховувати галузеву специфіку охорони праці осіб, зайнятих у сфері освіти. Внаслідок цього для вищевказаного правового інституту спостерігається певне поєднання основних принципів охорони праці в цілому та спеціальних засад охорони праці в галузі освіти.

Основні принципи державної політики в галузі охорони праці викладено в ст. 4 Закону України «Про охорону праці» в редакції 2002 р., а засади, на яких базується державна політика в охороні праці та профілактики виробничого травматизму в галузі освіти викладені у п. 1 «Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти» (наказ Міністерства освіти і науки України від 01.08.2001 р. № 563).

Принцип забезпечення здорових і безпечних умов навчально-виховного процесу як визначальна засада правового регулювання охорони праці в галузі освіти виокремлює, що в навчально-виховному процесі бе-

руть посильну участь особи зі зниженою працездатністю: діти, підлітки, особи юнацького віку, жінки, інваліди.

Основний масив джерел правового регулювання охорони праці в галузі освіти складають правила, норми, і стандарти, інструкції. Ці нормативні акти можна об'єднати у три групи: інструкції, положення, правила, що належать до міжгалузевих нормативних актів, дія яких поширюється на декілька видів економічної діяльності; примірні інструкції, положення тощо, які розробляються та затверджуються міністерствами, іншими органами виконавчої влади, науковими об'єднаннями, яким надане таке право, погоджуються з Держгірпромнаглядом України; нормативні акти з охорони праці, що діють у конкретних навчально-виховних закладах.

Ефективне правове регулювання охорони праці в галузі освіти забезпечують ряд спеціальних норм, що відображають саме специфіку навчально-виховного процесу за ступенями освіти та, відповідно, особливості охорони праці в ньому. Ці норми містяться в галузевих нормативних актах з охорони праці (НПАОП), які являють собою правила з охорони праці за видами навчально-виховного процесу, та примірних інструкціях за видами робіт чи за професіями, більшість з яких були розроблені та прийняті ще в 70–90 роках ХХ ст., і в сучасних умовах не завжди в змозі ефективно регулювати питання охорони праці в закладах освіти на фоні докорінних змін як їх організаційних форм, так і навчально-виховних технологій. Врахування цих змін з метою розробки ефективних заходів та засобів з охорони праці та їх закріплення на законодавчому рівні є підґрунтям для підвищення рівня безпеки освіти як однієї з основних соціально-культурних галузей нашої країни.